

УДК 330.47:334.721

Кошій О.В., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

o.kocshiy@lntu.edu.u

<https://orcid.org/0000-0001-6089-4550>

Koshchii Oksana. Doctor of Economic Sciences, Professor

Lutsk National Technical University

o.kocshiy@lntu.edu.u

<https://orcid.org/0000-0001-6089-4550>

Василик Н.М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

nataliavasilik05@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6114-0953>

Vasilik Natalia. PhD in Economics, Associate Professor

Lutsk National Technical University,

nataliavasilik05@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6114-0953>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто питання цифровізації сучасної світової економіки. Виявлено тенденцію до зростання питомої частки цифровізованих підприємств у виробництві світового ВВП. Обґрунтовано необхідність проведення цифрової трансформації вітчизняних підприємств та виявлено основні її напрямки. Визначено основні переваги та ризики проведення цифрової трансформації для вітчизняних підприємств.

Ключові слова: цифровізація, підприємство, цифрова трансформація, бізнес-процеси, ризики.

DIGITAL TRANSFORMATION OF THE ACTIVITIES OF DOMESTIC ENTERPRISES

The article discusses the issue of digitization of the modern world economy. A trend towards an increase in the specific share of digitalized enterprises in the production of world GDP has been revealed. The need for digital transformation of domestic enterprises is substantiated. Digitalization of business processes of domestic enterprises is proposed: basic (operational); auxiliary; managers It was determined that digitalization provides a number of advantages for the activities of domestic

enterprises and allows: to optimize business processes; create new products and services; to improve the quality of products and services due to the growth of their innovativeness; increase labor productivity; reduce costs; speed up the production process; improve the process of management decision-making; speed up the process of development and implementation of innovations; speed up and simplify communications; increase the flexibility and adaptability of enterprises due to the automation of production processes; to increase the competitiveness of enterprises. It was determined that digitalization also carries certain risks for the activities of domestic enterprises: the occurrence of problems in the operation of computer systems, the risk of cyber attacks on the enterprise, the leakage of important information, the emergence of resistance to changes in the enterprise. Therefore, during the digital transformation of enterprises, it is necessary to ensure the adoption of reasonable management decisions in this area and ensure proper risk management in this direction. It is proposed to take the following measures to minimize risks in the field of digital transformation of domestic enterprises: carry out an assessment of the state of the internal and external environment of enterprises; achieve a common vision of the necessity and perspective of their digital transformation; determine the priority of digital innovation implementation projects; to form and develop a culture of innovation.

Key words: digitalization, enterprise, digital transformation, business processes, risks.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Четверта промислова революція спричиняє хвилю цифрової трансформації усього суспільства та підприємств. Нові цифрові технології кардинально змінюють природу праці у всіх галузях виробництва, професіях. Четверта промислова революція спричиняє перехід від простих цифрових технологій, характерних для Третньої промислової революції, до складних новаторських рішень, які ґрунтуються на поєднанні багаточисельних технологій новими способами (Шваб, 2019).

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми цифрової трансформації діяльності підприємств присвятили праці Круп'яник А., Лук'янова О., Мартиненко М., Саврас І., Сігаєва Т., Томах В., Фединець Н. тощо. Проте на кожному підприємстві цифрова трансформація має свою специфіку. Це залежить від рівня його розвитку, специфіки сфери діяльності, наявності фінансових ресурсів та відповідних кваліфікованих працівників.

Цілі статті. Ціль статті полягає у розробці рекомендацій

щодо удосконалення цифрової трансформації вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Цифровізація є однією з основних тенденцій розвитку світової економіки. Протягом 2018-2023 рр. спостерігалось суттєве зростання світового ВВП за участю цифровізованих підприємств. В результаті у 2023 р. розмір світового ВВП виготовленого за участю цифровізованих підприємств становив 53,3 трлн дол, що було у 3,9 рази більшим рівня 2018 р. (рис.1).

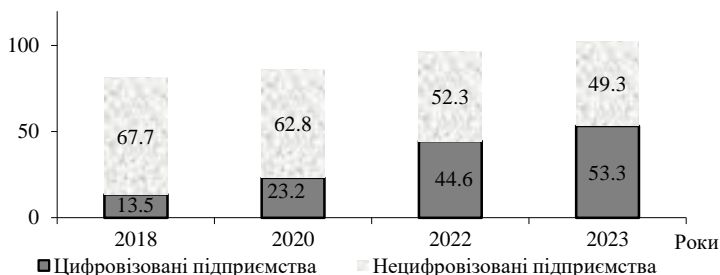

Рис. 1. Динаміка світового ВВП за участю нецифровізованих та цифровізованих підприємств, трлн дол.

Джерело (Круп'яник)

В результаті у 2023 р. питома частка ВВП виготовленого цифровізованими підприємствами становила 51,9 %, що було на 5,9 відсоткові пункти більшим рівня 2022 р. та на 35,3 відсоткові пункти більшим рівня 2018 р. (рис. 2).

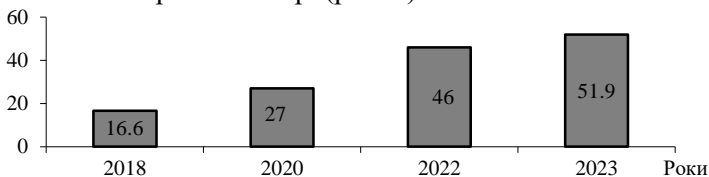

Рис. 2. Динаміка питомої частки світового ВВП за участю цифровізованих підприємств, %

Джерело (Круп'яник)

При цьому згідно прогнозів фахівців рівень цифровізації світової економіки зростатиме і у найближчому майбутньому біля 70,0 % створеної вартості буде ґрунтуватись на цифрових продуктах (Круп'яник).

Українські підприємства також реагують на виклики сьогодення і долучаються до цифрової трансформації. Вони активно проводять цифрову трансформацію своїх бізнес-процесів: основних, допоміжних, керівних (рис. 3).

Рис. 3. Цифровізація бізнес-процесів підприємств
Джерело (Томах та ін.)

Проникає цифровізація і у інші сфери діяльності вітчизняних підприємств. Цифровізація діяльності вітчизняних підприємств дає їм цілий ряд переваг і дозволяє (Лук'янова, 2023) оптимізувати бізнес-процеси; створювати нові продукти і послуги; підвищити якість продуктів і послуг; підвищити продуктивність праці; знизити витрати; пришвидшити процес виробництва; покращити процес прийняття управлінських рішень; пришвидшити процес розробки і впровадження інновацій; пришвидшити і спростити комунікації; підвищити гнучкість і адаптивність підприємств за рахунок автоматизації виробничих процесів; підвищити конкурентоспроможність підприємств тощо.

Проте цифровізація несе в собі і значні ризики: виникнення неполадок у роботі комп'ютерних систем, ризик кібератак на підприємство, витік важливої інформації, виникнення опору змінам на підприємстві тощо. Для мінімізації ризиків у сфері цифрової трансформації підприємств можна вжити наступні заходи (Саврас і Фединець, 2023):

1. Оцінювання стану внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Передумовою ефективної цифрової трансформації підприємства є вивчення тенденцій цифрової трансформації світової та національної економіки, інших підприємств; оцінювання цифрової зрілості підприємства і готовності до змін; вивчення очікувань працівників, клієнтів від цифровізації; прогнозування потреби реалізації цифрових інновацій у перспективі.

2. Досягнення спільного бачення необхідності і перспективності цифрової трансформації. Важливо досягнути спільне бачення щодо цифрової трансформації підприємства з клієнтами, персоналом, бізнес-партнерами. Це дозволить запобігти опору змінам та досягнути спільної, злагодженої співпраці зі всіма стейкхолдерами у даній сфері.

3. Визначення пріоритетності проєктів впровадження цифрових інновацій. Ранжування пріоритетності впровадження цифрових інновацій слід здійснювати з урахуванням їх цінності, ефекту від впровадження, ризиків впровадження. При реалізації проєктів цифрових інновацій слід враховувати фінансові можливості підприємства, рентабельність реалізації інноваційних проєктів у даній сфері.

4. Формування і розвиток культури інновацій. Цифрову трансформацію необхідно розпочинати з розвитку культури інновацій серед клієнтів підприємства, його працівників, котрі мають усвідомити і прийняти, що у процесі цифрової трансформації відбудеться відхід від традиційних підходів до ведення бізнесу. Вони мають зрозуміти, що цифрова трансформація це не лише нові виклики і загрози, а й нові перспективи і можливості.

Висновки. Таким чином, цифровізація є однією з основних тенденцій розвитку сучасного світу і вимагає трансформації усіх

сфер життя людства. Впливає вона і на діяльність вітчизняних підприємств і вимагає від них цифрової трансформації їх діяльності.

Список бібліографічного опису

1. Круп'яник А. Цифрова економіка України. Основні фактори розвитку. URL: <https://voxukraine.org/tsyfrova-ekonomika-ukrayiny-osnovni-faktory-rozvytku> (дата звернення 15.11.2024).
2. Томах В.В., Сігасва Т.Є., Мартиненко М.В. Цифрова трансформація управління підприємствами України у контексті сталого розвитку: інноваційні рішення, креативні технології. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29339/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%2C%20%D0%A1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf> (дата звернення 15.11.2024).
3. Лук'янова О.М. Проблеми та перспективи цифровізації економіки України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2023. № 83. С. 140-147.
4. Саврас І.З., Фединець Н.І. Цифровізація та інноваційний розвиток підприємства: тенденції, проблеми та перспективи. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2023. № 74. С. 108-114.

References

1. Krupianyk A. Tsyfrova ekonomika Ukrainy. Osnovni faktory rozvytku. URL: <https://voxukraine.org/tsyfrova-ekonomika-ukrayiny-osnovni-faktory-rozvytku> (data zvernennia 15.11.2024). [in Ukrainian].
2. Tomakh V.V., Sihaieva T.Ie., Martynenko M.V. Tsyfrova transformatsiia upravlinnia pidpriemstvamy Ukrainy u konteksti staloho rozvytku: innovatsiini rishennia, kreatyvni tekhnolohii. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29339/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%2C%20%D0%A1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf> (data zvernennia 15.11.2024). [in Ukrainian].
3. Lukianova O.M. Problemy ta perspektyvy tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. 2023. No 83. P. 140-147. [in Ukrainian].
4. Savras I.Z., Fedynets N.I. Tsyfrovizatsiia ta innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva: tendentsii, problemy ta perspektyvy. Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. 2023. No 74. P. 108-114. [in Ukrainian].